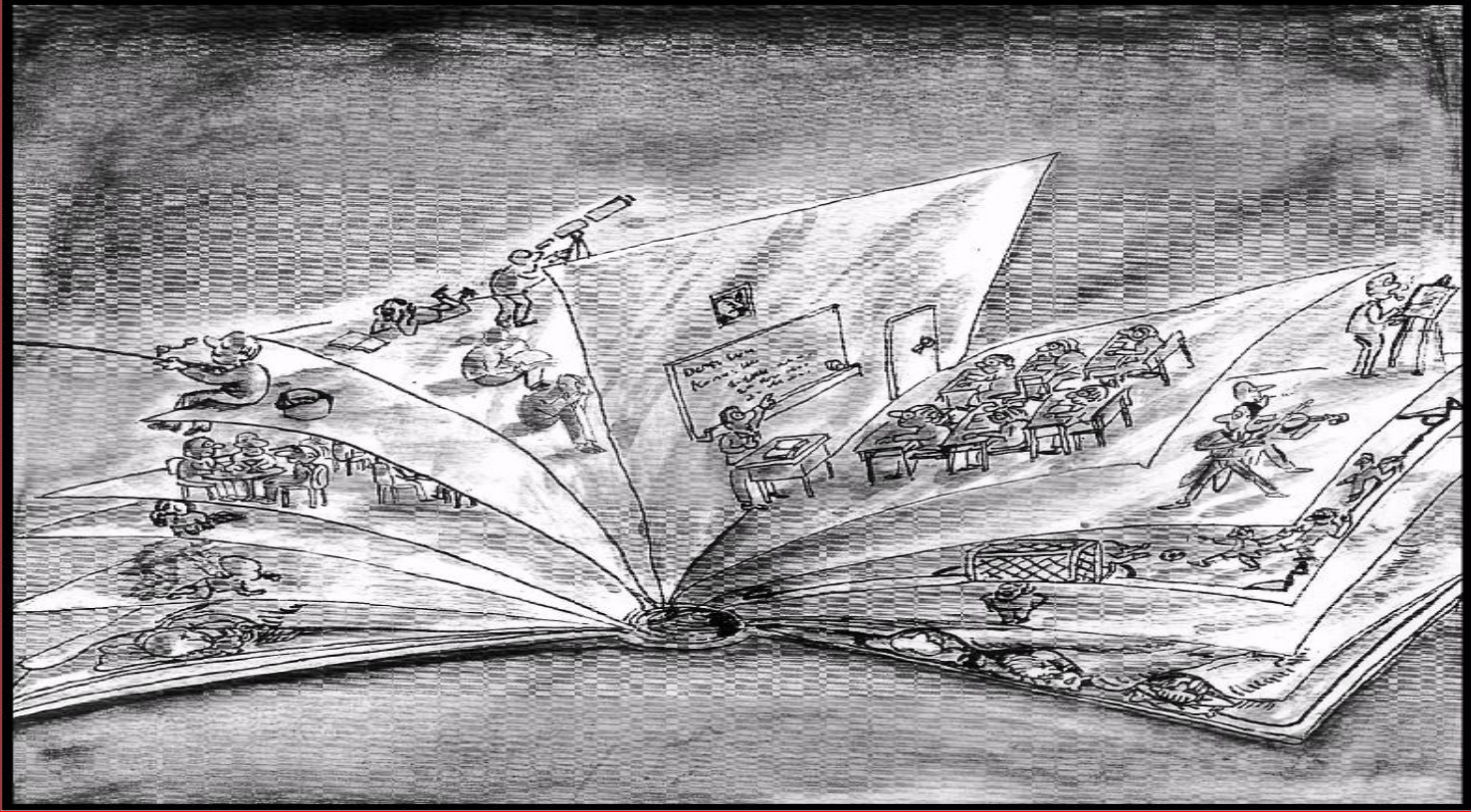

PSİKOLOJİYE GİRİŞ

- PSİKOLOJİNİN KONUSU
- PSİKOLOJİNİN AMAÇLARI
- PSİKOLOJİDE YAKLAŞIMLAR
- PSİKOLOJİ VE DİĞER BİLİMLER
- PSİKOLOJİNİN YÖNTEMLERİ
- PSİKOLOJİNİN UYGULAMA ALANLARI

PSİKOLOJİYE GİRİŞ

Psikoloji, ruh ve bilgi sözcüklerinden oluşmuştur.

Psikoloji, insan ve hayvan davranışlarının nedenlerini inceleyen bir bilimdir.

Canlı varlıklar, doğar, yaşar ve ölür. Psikologlar, insan davranışlarını daha iyi açıklayabilmek için hayvan davranışları üzerinde incelemeler yaparlar. Bunun nedeni, insan ve hayvan davranışlarının birbirine çok benzemesidir.

İnsan düşünceleri ve duyguları davranışlar ile anlatılır. Gözlenebilen etkinlikler birer davranıştır. Bazı davranışlar da özel tekniklerle ölçülebilir. Psikoloji insanın davranış nedenlerini açıklamak için onun çevresi ile olan ilişkilerini inceler.

Organizma	Davranış	Bilim
İnsan	Gözlenebilen Konuşma Yazma Yürüme Koşma Özel teknik ve araçlarla kaydedilebilen	Her bilimin alanı vardır.
		Psikolojinin alanı davranışlardır. Her bilim güvenilir yollarla bilgilerini toplar. Psikoloji bilimsel metotlarla
Hayvan	Öğrenme Düşünme Unutma Yargılama	bilgilerini toplar. Her bilim bilgilerine göre teorilere ulaşır. Psikoloji davranışa ilişkin
		bilimsel araştırmalara göre teorilere ulaşır. Her bilim, uygulanabilinecek sonuçlar verir. Psikolojinin bulgularından tıp, eğitim, endüstri ve ticarete Yararlanılır.

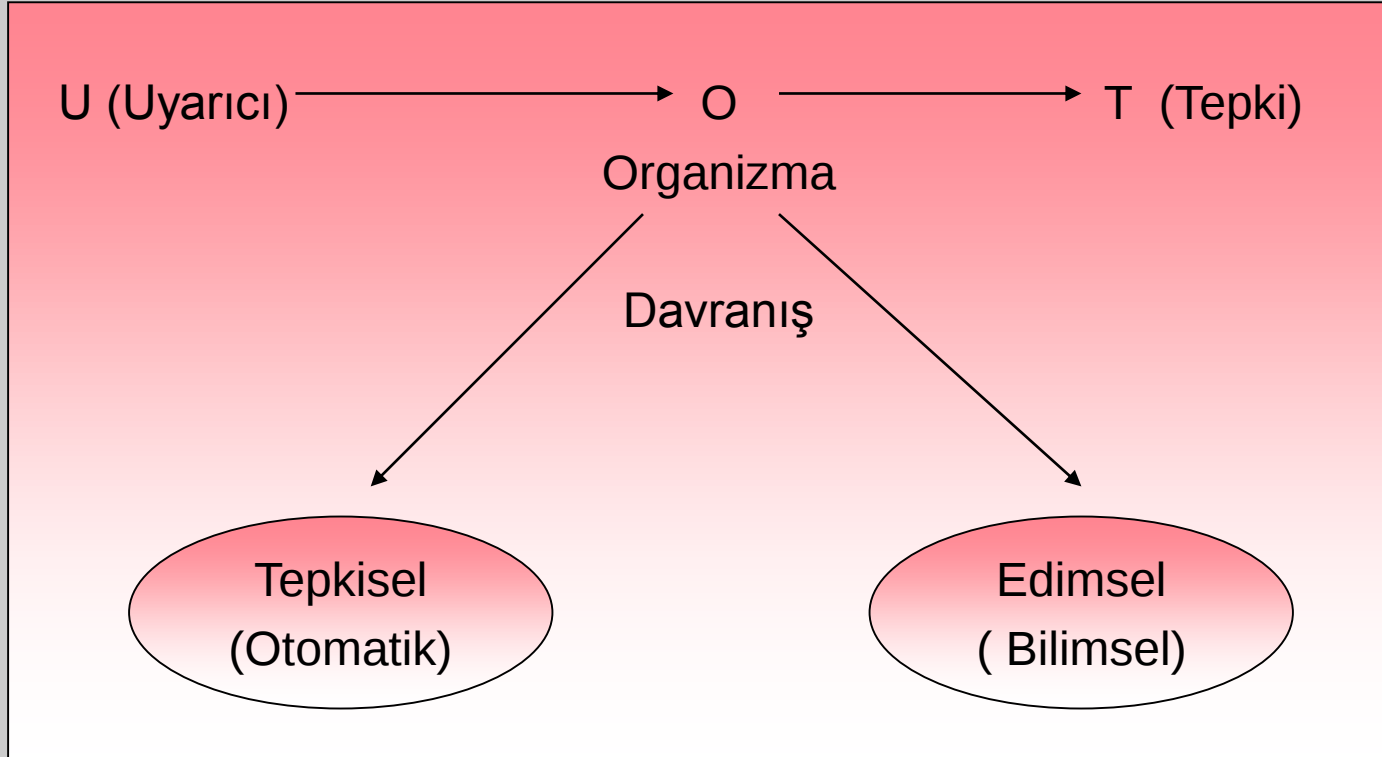
Psikolojinin tanımı

Organizma, davranışlarını çevreye uyum sağlamak için yapar.

PSİKOLOJİNİN AMAÇLARI

Psikoloji kişiler arası ilişkileri araştıran, zihinde meydana gelen olayları inceleyen bir bilimdir. **Davranışların nedenlerini açıklarken, davranışları tanımlar, anlar, açıklar önceden tahmin ve kontrol eder.**

Davranış için, bir organizma ve bir uyarıcı gerekir.

Psikoloji, insanı yakından tanıyarak, onun daha olumlu bir yönde gelişimine katkıda bulunmayı amaçlar.

İnsan davranışlarını tanımlama	Psikoloji, bilimsel yöntemlerin kullanılması ile insan davranışlarının daha güvenilir şekilde tanımlanabileceğini öngörmektedir.
İnsan davranışlarını anlama ve açıklama	Psikoloji, konu edindiği insan davranışlarını genel bir şekilde anlamak ve açıklamak ister.
İnsan davranışlarını önceden kestirebilme	Psikoloji, içinde bulunduğu koşullarda gelecekle ilgili tahminlerde bulunur.
İnsan davranışlarını etkileme ve kontrol	Psikoloji, insan davranışlarını etkileyerek kontrol altına alır.

Psikolojinin Amaçları

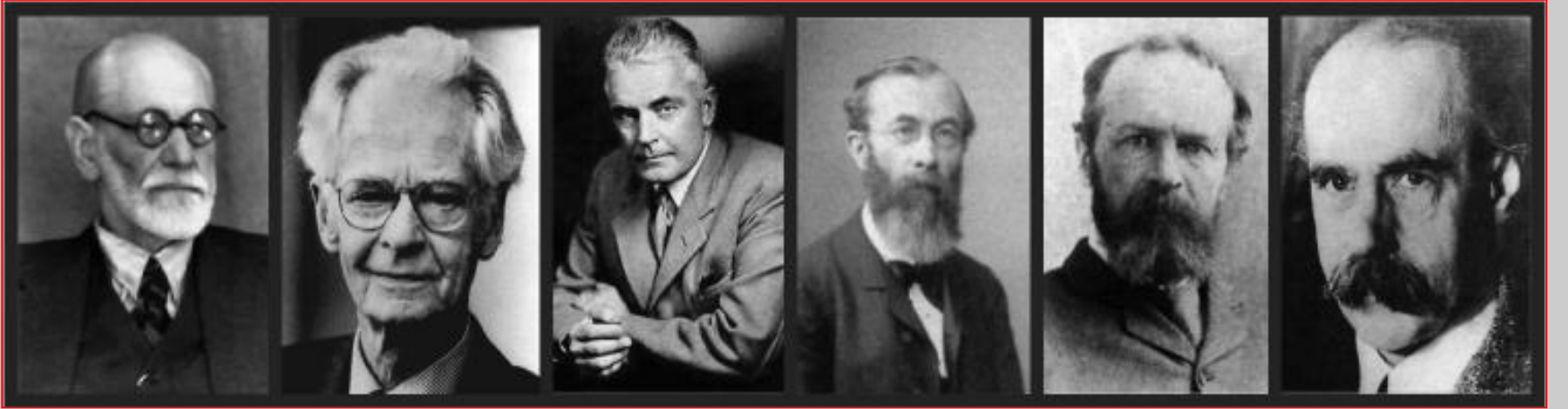
PSİKOLOJİ BİLİMİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Başlangıçta felsefenin içinde olan psikolojinin tarihi 19.yy.'ın başından itibaren başlar. Davranışları inceleme çalışmaları, insan var olduğundan beri vardır. Bu açıklamaların hepsi davranış nedenleri hakkında ileri sürülen varsayımlardır. Sadece David Hume davranışlarda duygu gibi içsel yaşantılardan söz etmiştir. 19.yy.'ın ikinci yarısında psişik olayların incelenmesinde, bilimsel yöntemin kullanılabileceği düşüncesi ortaya çıkmıştır. Böylelikle insanın psikolojik özellikleri üzerinde bu yöntemle araştırmalar yapılmıştır.

İlk psikoloji laboratuvarı Almanya'da Leipzig üniversitesinde 1879 yılında Wilhelm Wundt tarafından kurulmuştur. Bu nedenle Wundt, modern psikolojinin kurucusudur Bundan sonra, dünyanın birçok üniversitesinde psikoloji ile ilgili araştırmaların yapıldığı laboratuvarlar kurulmuştur Böyle bir çalışma, Türkiye'de ilk kez, 1915 yılında gerçekleştirilmiştir.

17. ve 18. yüzyıllarda insan ile ilgili olarak ortaya atılan açıklamalar sonunda "Zihin Melekeleri" ve "Çağrışım" Psikolojisi adında iki ayrı görüş ortaya çıkmıştır. Zihin Melekeleri psikolojisine göre, insanın akli bazı bölümlere ayrılmıştır. Çağrışım psikolojisine göre. duyu organları yolu ile edinilen her yeni düşünce, diğerlerini çağırarak düşünme akımı devam eder.

Psikoloji alanında yapılan alışmalar "Psikoloji Ekolleri" denilen bilimsel görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Psikolojinin 20.yy 'daki gelişimi bu yaklaşımları çok etkilemiştir.

*Psikolojinin gelişimine katkıda bulunan önemli psikologlara rnekler:
Sigmund Freud, F.Skinner J.B. Watson, Wilhelm Wundt, William James. Max
Wertheimer.*

PSİKOLOJİDE YAKLAŞIMLAR

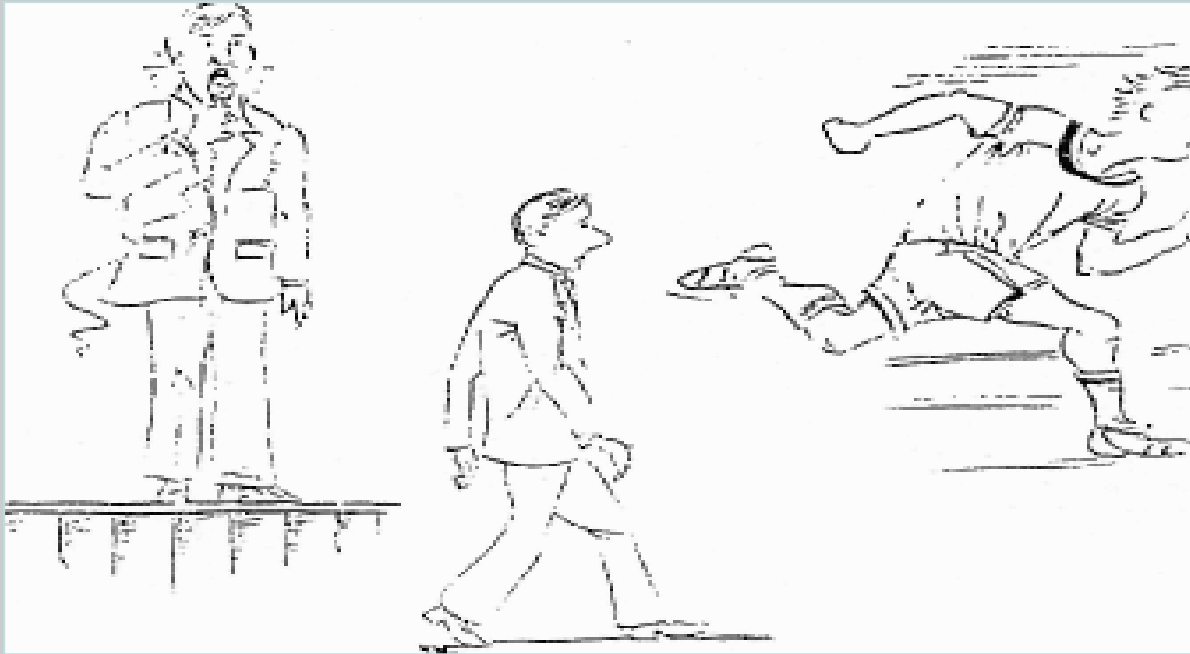
1- Davranışçılık Yaklaşımı (Behavyorizm):

Amerikalı psikolog John B. Watson, Pavlov, Skinner tarafından geliştirilen bu yaklaşım, 3 temel ilke üzerine kurulmuştur.

a- Koşullu refleksler, davranışı oluşturan önemli öğelerden biridir.

b- Öğrenilmiş davranış önemlidir.

c- İnsan davranışlarının öğrenilmesi için hayvan davranışları incelenmelidir.

İnsan davranışı koşullar değiştikçe değişir.

Bu yaklaşım insan davranışlarının incelenmesi gerektiğini belirtir. Watson'a göre psikolojik olaylar, bilimsel olarak incelenemez, davranışların incelenmesinde, bilimsel yöntem gözlenebilir, ölçülebilir olma önemlidir, organizmalar üzerinde çevre etkileşiminin önemli olduğu düşünüldüğünden hayvanlar üzerinde birçok araştırma yapılmıştır. Bu yaklaşım, bir nesneyi inceleyen her gözlemcinin önemli şeyleri mümkün olmadığından **Nesnellik ilkesi** ile eleştiri almıştır

Psikolojide hem öznel hem nesnel yöntemler bir arada kullanılmalıdır. Öğrenmeyi uyarıcı-tepki modeli ile açıklaması da eleştirilmiştir. Bilinci, psikolojinin dışında bırakması ile bir başka eleştiri alan bu yaklaşım psikolojinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Deneysel psikologların araştırma konularını etkileyerek, planlı, kontrollü, deneysel çalışmaları hızlandırmıştır. Watson, davranışların öğelerini bulmaya çalışmıştır.

2- Bütünlük Psikolojisi (Gestalt):

Almanya'da, Max Wertheimer ve arkadaşları Kurt Kofka, Kurt Lewin tarafından geliştirilmiştir.

Bu yaklaşımın 2 temel özelliği vardır.

a- Yaşantı ve davranışlar bir bütündür.

Tek başına anlam taşımayan parçalar, yan yana konulursa, bir şekil olurlar.

b- Doğal gözlem önemlidir.

Davranışların doğal olarak incelenmesi gereğini savunmuşlardır. Bu durum onları, insan yaşantılarını ve algılarını incelemeye yöneltmiştir.

3- Psiko-analitik Yaklaşım (Psikoanaliz):

Avusturya'da Sigmund Freud tarafından geliştirilen bu yaklaşıma göre, insan edilgindir. Freud'a göre, insanın bütün davranışları id, ego ve superego'ya bağlıdır.

İd; Kişiliğin temel taşı olan bu bölümde, bilinçdışı istekler, gereksinimler bulunur. Tutkuları temsil eden id'de haz ilkesi egemendir.

Ego; Kişiliğin zaman içinde gelişen parçasıdır. Tüm enerjisini id'den alır. Kişiliğin psikolojik yanını oluşturur. İd ile süperego arasındaki dengeyi sağlayan egoda, gerçeklik ilkesi bulunur.

Süperego; Enerjisini id'den alır. Kişiliğin sosyal yanıdır. Toplumun değer yargılarından oluşan bu bölüm, kişiliğin belli bir süre içinde olan kısmıdır.

Bu üç bölüm birbiriyle sürekli etkileşim halindedir, davranışlar bu üç bölümün etkileşimi sonucu gerçekleşir.

Arzuların bilinç altına yerleştirilmesi

Kişinin hastalanması

Arzuların bilince çıkartılmasıyla kişinin iyileşmesi

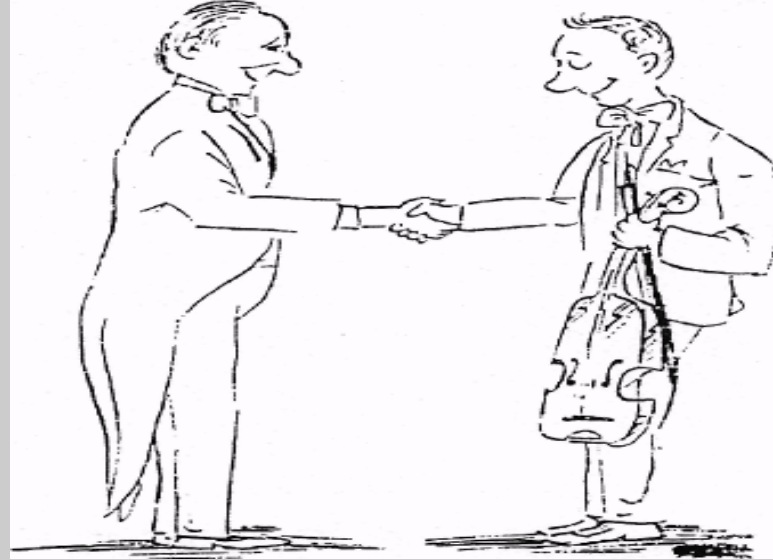
Bilinçaltındaki istekler, davranışlarımızı etkiler.

Freud'a göre, bilinçaltı, davranışlarımızın esas nedenidir. Bilinç altındaki bastırılmış istek ve gereksinimler, her zaman bilinç alanına çıkmazlar, ancak davranışlarımızı etkilerler. Freud ve onu izleyenlere göre, çocukluk dönemi yaşantıları insan kişiliği üzerinde etkilidir. Bu dönemin araştırılması, çocuk psikolojisinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Olay incelemesi yöntemini geliştirilmiştir.

Bu yaklaşım bilinçaltına ağırlık vermesi nedeniyle eleştiri almıştır.

4- Hümanistik Yaklaşım:

Rogers, Maslov ve Kholberg'in öncülük yaptığı bu yaklaşımda, insan merkezdedir. Buna göre insan etkin, içten kontrol edilen, tercih yapabilen bir varlıktır. İnsan gereksinimlerine ve geçmiş yaşantılarına göre algılar, buna göre davranır, onu anlamak için, iç yaşamına girmek gerekir. Bu konuda, en etkili yöntem iç gözlem (içe bakış) yöntemidir. Bu yaklaşıma göre eğitim, bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına ve kişisel gelişimine yardımcı olmalıdır.

Kendini tanıyan, ifade edebilen bir organizmadır.

Davranışçılık ile Psiko-analitik yaklaşım, insanı sadece davranış gösteren bir varlık olarak ele alırken, bu yaklaşım, davranışlarda içsel faktörlerin rolünü vurgular.

5- Bilişsel Yaklaşım (Kognitivizm):

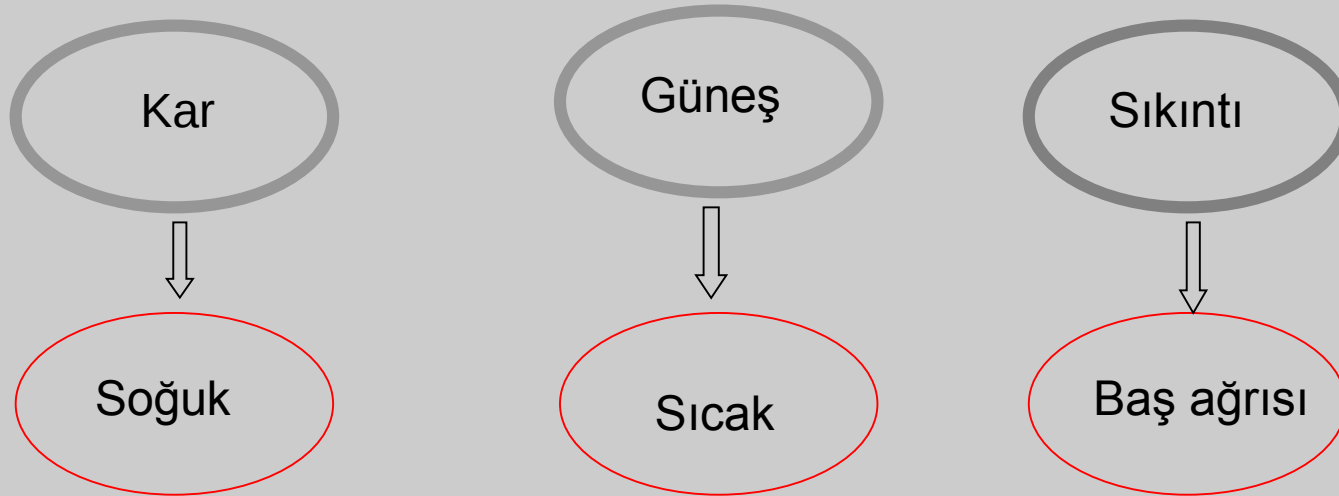
İsviçreli psikolog Jean Piaget tarafından ortaya çıkarılan bu görüşe göre, zekâ, çocuğun dünyayı anlamasını sağlar. Yaklaşımın temelini, bilişsel süreçler oluşturmuştur. Araştırmalarda kullanılan yöntem, doğal gözlemdir. Piaget değişik yaş gruplarından oluşan çocukların bilişsel süreçleri üzerinde araştırmalar yapmıştır. Bu çalışmalara göre , çocukların zihinsel yeteneklerinde değişme ve gelişmeler olduğu sonucunu bulmuştur.

Çocukların belli gelişim dönemleri içindeki bilişsel yetenekleri o dönem içinde sınırlıdır. Bu yaklaşım, öğrenmenin gerçekleşmesi için gelişim aşamalarının tamamlanması gereğini vurgulamıştır.

6- Yapısal Yaklaşım (Yapısalcılık):

Psikoloji alanında ilk bilimsel çalışmaları yapan Wundt bilinci çözümleyerek, öğelerini belirlemektedir. Buna göre, duyum, algılama gibi konular incelenmeye başlamıştır. İç yaşantılar, düşünme, algılama olarak açıklandığından bu yaklaşımda, iç gözlem yöntemine ağırlık verilmiştir.

Bu yaklaşımın esası insanın bilincini meydana getiren öğeleri tanımadır.

Uyarıcılara bağlı olarak sıcak, soğuk ve ağrı duyumları meydana gelir.

7- İşlevselci Yaklaşım (Fonksiyonalizm)

William James ve John Dewey tarafından ortaya atılan bu yaklaşıma göre, Psikolojinin amacı, insanın çevreye uyumunu kolaylaştırmaktır.

Bu yaklaşım, insanın çevreye uyumu için davranışın bilinmesi gerektiğini vurgular. Davranışın anlaşılması için temel koşul, davranışın neden yapıldığının bilinmesidir.

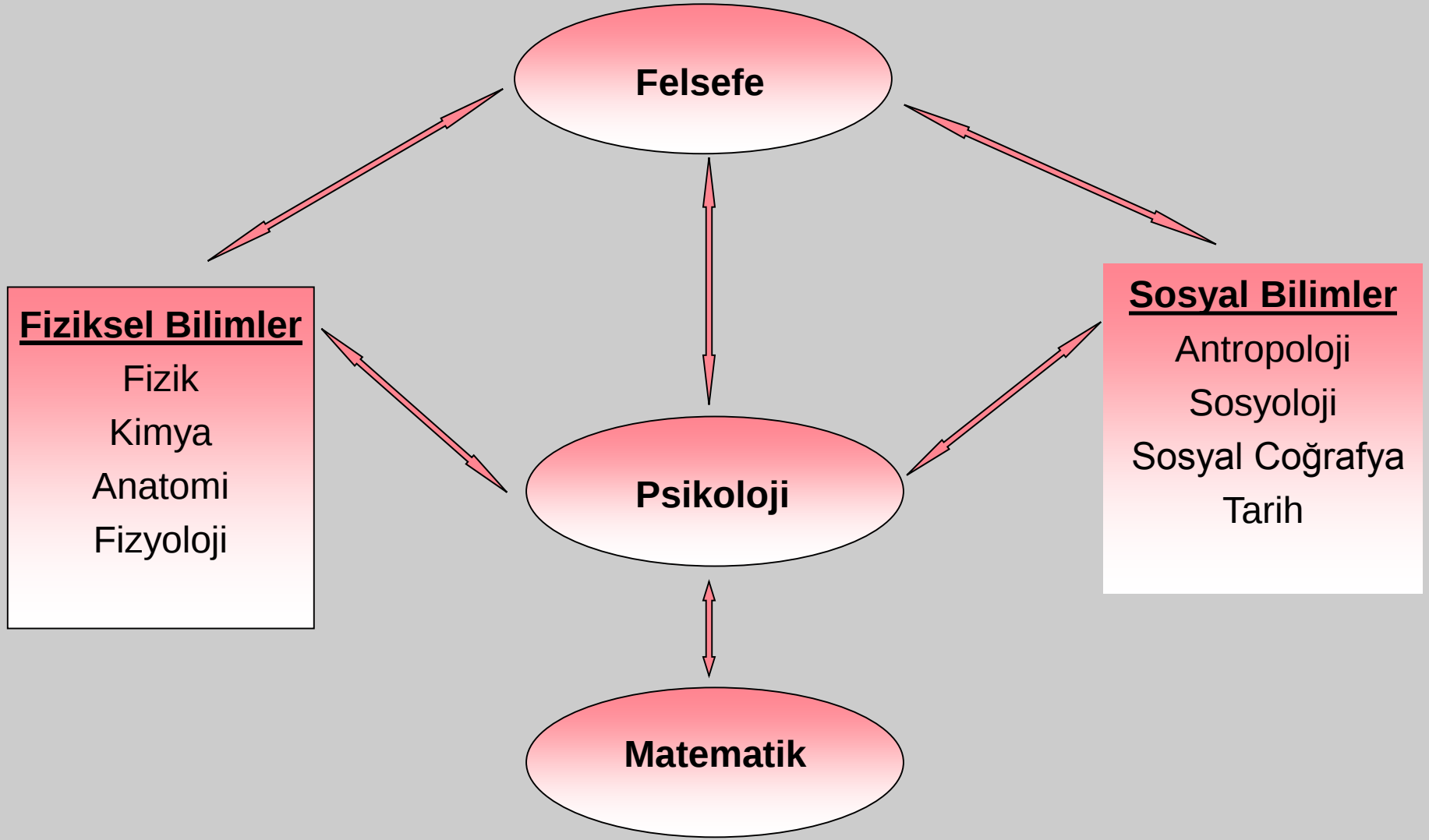
8- Biyo-psikolojik Yaklaşım:

A.B.D'li Psikiyatr Adolf Meyer tarafından başlatılan bu yaklaşıma göre, insan psikolojik ve biyolojik özellikleri ile bütündür. Davranışlarda beyinde meydana gelen biyokimyasal olaylar ve kalıtım etkilidir. Yaklaşım, beynin işleyişi ile davranışlar arasında ilişki kurmuştur.

Davranışsal Yaklaşım	Bütünlük (Geştait Psikolojisi)	Psiko-analitik yaklaşım	Hümanistik yaklaşım	Bilişsel yaklaşım	Yapılsal yaklaşım	Biyo-psikolojik Yaklaşım	İşlevsel Yaklaşım	Nöro-biyolojik Yaklaşım
Kurucusu John Watson Pavlov, Dashiell E. Sigmund	Max Wertheimer. Kurt Lewin	Sigmund Freud	Kurucusu Maslow Rogers Kohlberg	Jean Piaget	Wundt	Adolf Meyer	William James John Dewey	W. James Hebb
-Koşullu reflexler -Hayvan davranışları incelemesi	-Davranışlar bir bütündür --Davranışlar doğal olarak incelenmelidir	-İnsanın kişiliği, id, ego ve süperegö olmak üzere 3 bölüme -Bilinçaltı -Çocukluk dönemi yaşantıları	-İnsan merkezdedir -İnsan bilinçli ve tercih yapan bir organizmadır -Çevre önemli değil insan içten rasyonel biçimde kontrol edilir	-Birey dünyayı zihinsel ve bilişsel süreçler sayesinde anlar tanır	-Bilinç olaylarının yapısal açıdan çözülmesi	-İnsanın ,psikolojik açıdan bütünselliği olan biyolojik bir varlık olarak ele alınması	-Davranış: yaşanan çevreye uyumla ilgilidir	Beyin sinir sistemi
Bilimsel	,Doğal Gözlem	Olay İncelemesi	İçer Bakış	Doğal Gözlem	İç Gözlem	Gözlem (İç Dış)	İçer Bakış, Gözlem	İçer Bakış, Gözlem
- Objektiflik ilkesi - Uyarıcı - tepki Modeli - Bilincin, psikolojinin dışında bırakılması	-Davranışın unsurları ihmal edilmiştir	-Bilinçaltına ağırlık vermesi -Toplumsal etkileri dışarda bırakması -Geçmiş yaşantıların kişilik üzerindeki etkisi	-İnsanın sadece iç yaşamının ele alınması -Çevrenin incelenmesi	-Çocukların dünyayı anlamaları için gerekli bilgilerin örgütlenmesi ve gelişim dönemlerinde görülen değişikliklerde sınırlandırılması	-Yalnızca bilincin incelenmesi	-Bilinçaltına ağırlık verilmemesi	-İnsan bilincinin kendine değil işlevlerine ağırlık vermesi	-Sinir sistemi
-Planlı, kontrollü deneysel -Araştırmaların hızlandırılması -İstatistiksel tekniklerden Önemli ölçüde yararlanma	-Öğrenme düşünme problem çözme gibi temel konuların anlaşılması	-Çocuk psikolojisinin gelişmesi -Rüya çözümlemeleri serbest çağrışım gibi tekniklerin gelişmesi -Olay incelemesi yönteminin gelişmesi	-İnsanı içeriden inceleme gibi yeni bir yöntemin getirilmesi	-Düşünme süreçleri ve çocukların kavramsal yeteneklerinde görülen değişikliklerin sırasının belirlenmesi -Bireylerin bilişsel yeteneklerinin ve dünya görüşlerinin o Dönem içinde sınırlı olduğu görüşünün getirilmesi	-Zihnin öğeleri arasındaki ilişkileri saptamak için duyum, algı, düşünce gibi konuların incelenmesi	-İnsan davranışları üzerinde çevrenin de önemli etkisi olduğunun belirtilmesi	-İnsanın çevreye uyumunun kolaylaştırılması	-Beyin ve sinir hücreleri arasında bağlantının incelenmesi

PSİKOLOJİ VE DİĞER BİLİMLER

Psikoloji, canlıların biyolojik yapısını inceleyen, biyolojik bilimlerle, sosyal uyarıcıların davranışlar üzerindeki etkisini araştıran sosyal bilimler arasında yer aldığından, davranışları inceleyen tüm bilim dalları ile ilişkilidir. **Antropoloji**, psikoloji gibi insan davranışlarını konu edinmesi nedeniyle psikoloji ile ilişkilidir. **Sosyoloji**, insan toplumlarını bilimsel sistematik ve eleştirel olarak inceler. **Fizyoloji**, sinir sistemini, duyu organlarını, iç salgı bezlerini inceleyerek, psikolojiye yardım eder. Psikoloji normal davranışları incelerken **Psikiyatri** normal olmayan davranışları inceleyerek, psikolojiye yardım eder.

Psikoloji ve Diğer Bilimler

Sosyal olayları, insanların üzerinde etkileşime girdikleri doğal çevreyi araştıran coğrafya ile ilişki kurmadan açıklamak mümkün değildir. Psikoloji bu bilimden, doğa koşullarının davranışlar üzerindeki etkisini görebilmek için yararlanır. Yasaların, davranışlar üzerindeki etkisini araştıran **Hukuk** bilimi de psikolojiye yardım eder. **Tarih** psikolojiye insanın geçmişteki davranışları ile ilgili önemli bilgiler verir.

Fizik, fizik uyarıcıların organizma üzerindeki etkilerini inceler. **Biyoloji**, kalıtım, doğum, büyüme gibi konular üzerinde yaptığı araştırmalarla psikoloji ile ilişki kurar. Psikolojide ölçme sayısal olarak ifade edildiği için **Matematik**, psikoloji ile etkileşim halindedir.

Psikoloji bütün bu bilimlerin bulgularından yararlanır. Psikoloji, bütün bilimlerin üstünde olan **felsefenin** de etkisi altındadır.

Psikolojinin, ilişkili olduğu bilimlerden farkı, insan davranışlarının nedenlerini araştırmasıdır.

PSİKOLOJİNİN YÖNTEMLERİ

1- Gözlem:

Bir olayın başından sonuna kadar izlenerek görülenlerin kaydedilmesini gerektirir. İki çeşit gözlem vardır.

1- Doğal Gözlem, 2- Sistematik Gözlem.

Doğal Gözlem: Olayların doğal halleriyle izlenmesidir. Örneğin, öfke duyan ya da mutlu insanların davranışları kendileri farkında olmadan, dikkatli bir şekilde gözlenerek kaydedilir. Gözlemcinin, kendini hissettirmemesi, davranışların doğal olması bakımından gereklidir. Gördüklerini olduğu gibi kaydeden gözlemci, gözlem süresi bittikten sonra yapacağı yorum ile gözlediği kişinin, davranış nedenlerini açıklayabilir.

Sistematik gözlemde ise, olayların yeri, zamanı, koşulları gözlemciler tarafından hazırlanarak, nelerin nasıl gözleneceği, nasıl kaydedileceği daha önceden kararlaştırılır.

Örneğin, bir öğrencinin öğrenme yöntemini incelemek isteyen bir gözlemci, yer, zaman ve hangi davranışların nasıl kaydedileceğini önceden belirler.

Sistematik gözlem yolu ile insan davranışları hakkında önemli bilgiler elde etmek mümkündür.

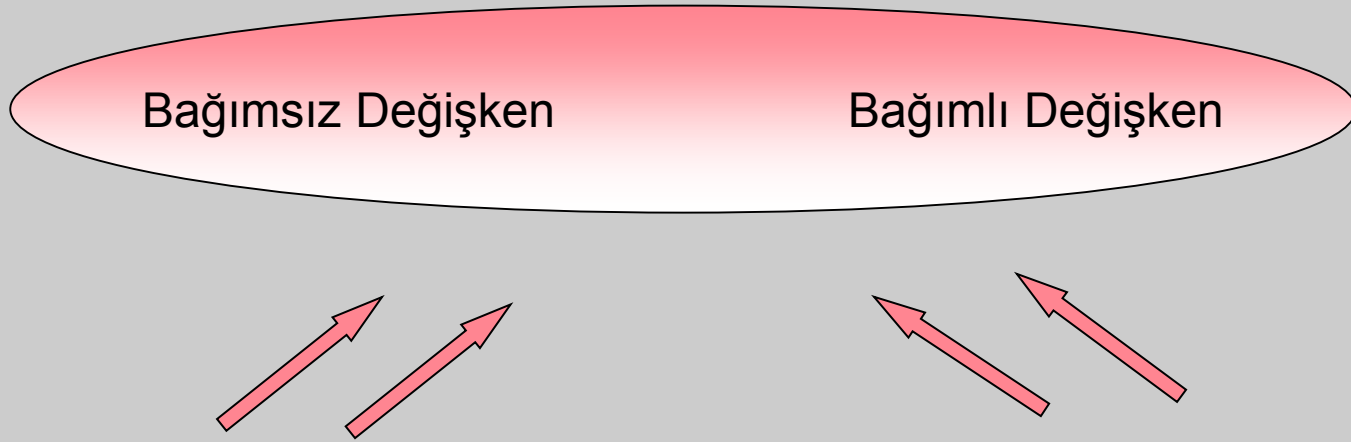
2. Deneysel Yöntem:

Psikolojide uygulanan gözlemin iki şekli vardır. Bir insanın davranışlarının başkası tarafından gözlenmesine dış gözlem denir, iç yaşantıların incelenmesi durumunda, iç gözlem metodu kullanılır.

Bu Yöntemde;

- 1- Belli bir araştırma konusu belirlenir.
- 2- Konuya ilişkin varsayımların ya da alt problemler belirlenir.
Hipotezleri belirlemeden önce kavramlar tanımlanır.
- 3-Varsayımların doğruluğunu kontrol etmek için gruplar meydana getirilir.
Gruplar, deney ve kontrol grupları olarak en az iki tane olmalıdır.
- 4-Deneyin şekli ve koşulları önceden hazırlanır.
- 5-Deney uygulanır. (Kontrol grubuna önceki, deney grubuna yeni hazırlanan koşullarda)
- 6- Grupların, durumları birbiriyle karşılaştırılır.

Kontrol edilebilir koşullar

Bir deneyin esası, bir koşulun değişmesine izin verilmesi ve onun diğer bir koşul üzerindeki etkisinin ölçülmesidir.

Örnek Problem: Ders kitabı alanında karşılaşılan güçlükler

1. Problem Cümlesi: Metinden öğrenme ilkelerine göre hazırlanan ders kitabının, öğrenci başarısı üzerindeki etkileri nelerdir?

Varsayım: Metinden öğrenme ilkelerine göre hazırlanan ders kitabı öğrenci başarısını artırır.

Deney ve kontrol grupları oluşturulur. Sayı olarak eşit olan gruplar, ders başarı ortalamaları ve okuduğunu anlama bakımından da eşitlenirler.

2. Hazırlanan ders kitabının etkililiğini araştırmak amacıyla, gruplar için başarı testi hazırlanır. Ders kitabı verilmeden önce, gruplar arasındaki başarı durumunu görmek amacıyla, bu test ön test olarak uygulanır.

3. Deney grubuna istenilen şartlarda hazırlanan ders kitabı uygulanırken, kontrol grubu, geleneksel ders kitabını izler. Uygulama bittikten sonra, öğrencilere ön test olarak verilen test, son test olarak yeniden verilir, istatistiksel analizler yapılarak grupların durumları birbirleriyle karşılaştırılır. Deney grubunun başarısı yüksek çıkarsa hipotez doğrulanmış demektir. **Hazırlanan ders kitabı öğrenci başarısını artırıcı niteliktedir.**

Deneyisel yöntemin en belirgin özelliği, değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaktır. Değişken, durumdan duruma değişiklik gösteren nesne ya da olaydır. Bağımlı ve bağımsız olmak üzere ikiye ayrılır. Bağımsız değişken, etkisini anlamak istediğimiz nesne ya da olaydır. Bağımlı değişken, bağımsız değişkene bağlı değişkendir.

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken
Neden	Sonuç

Gözlem ve Deney Yöntemlerinin Karşılaştırılması

<u>Gözlem</u>	<u>Deney</u>
1- Gözlemde, olayların ortaya çıkması beklenir.	1 - Olaylar, araştırmacı tarafından meydana getirilir ve kontrol altında tutulur.
2- Gözlenen olayın yeniden aynı şekilde yaşaması mümkün değildir	2- Aynı deney, başka yer ve zamanda başkaları tarafından tekrar yapılabilir.
3- Gözlemci, gözlem esnasında değişiklik yapamaz	3- Deneyci, deney için bazı değişimler yapar.

3. Klinik Yöntem:

Bu yöntem teşhis ve tedaviye yönelik olduğundan bireysel olayların tedavisinde kullanılır. Bireyin sorunları hakkında çeşitli yollarla bilgi edinilir. Birey hakkında ayrıntılı bilgi edinilmek isteniyorsa, kendisi ile görüşme yapılır. Kişi ya da grubun bir konudaki davranışlarını tanımak için, karşılaşılan olayın derinliğine inmek gerekir. Bunun için incelenen kişinin ailesi, arkadaşları ve diğer ilgililerle konuşularak, geçmiş yıllardaki yaşantıları araştırılır. Bu yolla bilgi toplamaya **olay incelemesi yöntemi** denir.

Görüşme ve olgu incelemesinden sonra, kliniğe başvuran kişiye zekâ, ilgi, kişilik, yetenek vb. gibi özelliklerini ölçmek için testler kullanılır. Testlerden elde edilen bilgiler, objektif olarak değerlendirildiğinden, insan davranışları hakkında sağlam bilgi verirler.

Test ölçülecek davranışları içine alan nesnel sorulardan meydana gelir.

Test Türleri

Ölçtükleri Konular	Veriliş Şekli	Yapılışı
Zekâ	Bireysel Testler	Sözlü Testler
Yetenek		
Kişilik	Grup Testleri	Yazılı Testler
Tutum		
Bilgi		
Beceri		

4. istatistik Yöntem:

Psikoloji, istatistik yöntem ile matematiği kullanır. Araştırmalarda elde edilen sayısal bilgilerin ne anlama geldiğini bulmak için istatistiksel yöntemlerden yararlanır. Örneğin 30 kişilik bir gruba uygulanan testten kişiler aşağıdaki puanları almışlardır.

3	4	8	9	10	12
6	4	7	8	9	11
8	10	12	6	7	8
4	8	9	2	7	5
5	6	7	3	8	13

Bu sayıları gruplandırmak için yayılım genişliği (ranj) bulunur, grupların büyüklüğü ve sayıları kararlaştırılır. Sayılar, hangi sınıf aralığı içinde ise o sınıf aralığında işaretlenerek tablo halinde gösterilir.

Ranj; $13-2=1$

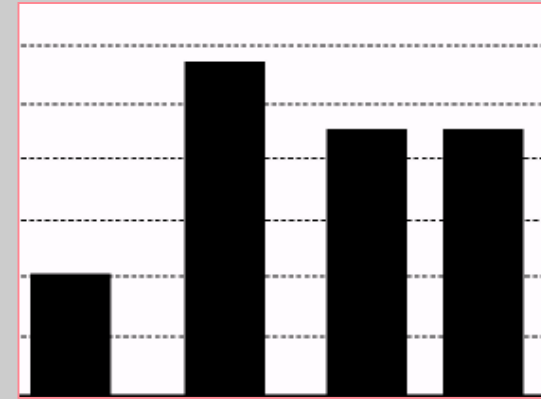
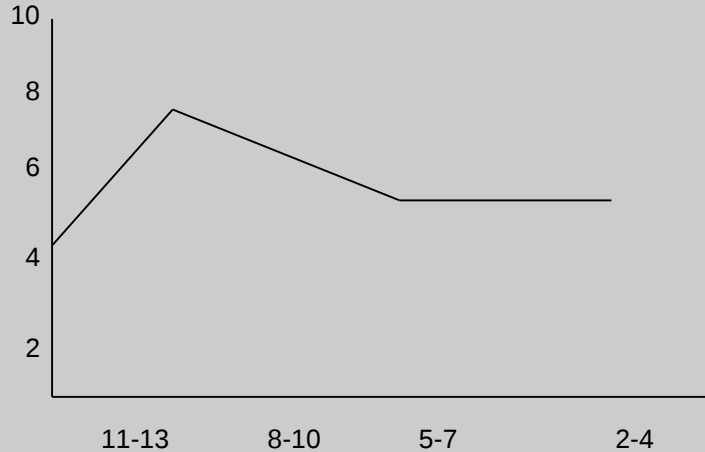
En küçük sayı 2'dir, 2-4 arası üçlü bir sınıf aralığı olarak başlanır 5-7, 8-10, 11-13 şeklinde sınıflandırma yapılır.

(1) Sınıf Aralıkları	(2) Çizgiler	(3) (Frekans) (f)
11-13	IIII	4
8-10	IIIIIIII	11
5-7	IIIIIII	9
2-4	IIIII	6
		Toplam: 30

Böyle bir tablo ile, hangi puanlarda, kaç kişinin bulunduğunu görmek mümkündür. Frekans tablosu çeşitli grafiklerle gösterilir. En çok kullanılanlar "Histogram " ve "Poligon " dur.

Elde edilen sonuçların kolay anlatılması bakımından grafikler, psikolojide çok önemlidir.

Histogram, frekans dağılımını gösteren bir sütun grafiğidir. İki boyutta meydana gelir. Yatay boyuta puanlar, dikey olana frekans sayısını gösteren rakamlar konur. Her puanın yeri yatay boyutta bulunarak frekans sayısı kadar dikey bir sütun çizilir. Frekans poligonu çizmenin en kolay yolu, önce histogram çizmektir. Sonra her puandaki sütunun tepe orta noktası işaretlenir ve bu noktalar birer doğru ile birleştirilir.

Kişi Sayısı

Bir test sonucunda öğrencilerin aldığı puanların histogram ve frekans poligonu.

MERKEZDE YIĞILIM ÖLÇÜLERİ

Örnek: Testten elde edilen sayıların toplam 218 denek sayısı 30'a bölersek $M = 218/30 = 7.02$

Ortanca: Dizinin tam ortasına gelen sayı ortanca'dır.
Örnek: 2, 3, 4, 5, 6, 7, (8), 9, 10, 11, 12, 13

Mod: Grup içinde en çok tekrar sayıya mod denir. Tablo 1.6.'da, en çok tekrar edilen sayı "8" dir.

DAĞILIM ÖLÇÜLERİ

Dağılım ölçüleri, yayılım genişliği (ranj), çeyrek sapma (Q) persantil (P), ortalama sapma (MD) ve standart sapma'dır (SD). Bu ölçülerden en çok kullanılanlar, yayılım genişliği (ranj) ile standart sapma'dır.

Ranj: Bir testten elde edilen puanların en yüksek olandan en düşük olanın çıkarılması ile bulunur.

Örnek: Testten elde edilen puanlar: 15, 20, 35, 49, 51 Ranj : $51 - 15 = 36$

Standart Sapma: Testten elde edilen her puanın ortalamadan olan farkı alınır, farkların kareleri toplanıp testi alan öğrenci sayısına bölünüp, kare kökü alındığında, standart sapma hesaplanmış olur.

Bir grubun standart sapması büyük ise, grubun başarısı düşük, tersinde yüksektir.

Korelasyon: Aralarında ilişki bulunan iki dizi puanın değişme yönleri aynı ise korelasyon pozitif (+), ters yönde negatiftir (-).

Puanlar arasındaki ilişki	Korelasyon katsayısı
+	1
-	-1
Yok	0

Örnek : Saç rengi ile zekâ arasında ilişki bulunmamaktadır.

PSİKOLOJİNİN UYGULAMA ALANLARI

Deneysel Alanlar	Uygulamalı Alanlar
Deneysel Psikoloji	Klinik Psikoloji
Gelişim Psikoloji	Sağlık Psikolojisi
Sosyal Psikoloji	Danışmanlık Psikolojisi
	Eğitim Psikolojisi
	Endüstri Psikolojisi

Klinik Psikoloji

Bu alan, duygusal davranış bozukluklarının tanınması ve tedavi edilmesi ile uğraşır. Bu daldaki psikologlar, kişiliği etkileyen faktörler ile davranış bozuklukları üzerinde araştırma yaparlar. Bireyin psikolojik durumunda bir rahatsızlık olursa, beden sağlığı olumsuz yönde etkilenir Bu nedenle, psikolojinin bulguları tıp alanında kullanılır.

Genellikle, klinik psikolog ile psikiyatr birbirine karıştırılır.

Eğitim	Sosyal Bilimler (Psikoloji)	Tıp Fakültesi (Psikiyatri)
Derece	Klinik psikolojide Doktora Bilim uzmanlığı (Bilim Doktoru)	Psikiyatride Uzmanlık (Tıp Doktoru)
Uygulama	ilaç tedavisi yapmaz	İlaç tedavisi yapar
	Psikoterapi	Psikoterapi
	Bilimsel Araştırma	Bilimsel Araştırma

Sağlık Psikolojisi

Psikolojinin sağlık üzerindeki etkilerinin incelenmesi yolu ile sağlıklı olmanın bilgisini öğreten ve uygulayan Sağlık Psikolojisi, günümüzde psikolojinin en hızlı gelişmekte olan alanlarından birisidir. Psikolojinin ortaya koyduğu ilkelerin bütün tıp hizmetlerine uygulanması zorunluluğundan, Sağlık Psikolojisi doğmuştur. Sağlık, fiziksel, ruhsal, sosyal iyilik halinin bir bütünü olduğundan davranış nedenlerini araştıran psikoloji ile yakından ilişkilidir.

Danışmanlık Psikolojisi

Bu alan, öğrencilerin eğitimi ve öğretime ilişkin sorunları ve kişisel problemleri ile ilgilendiğinden okul psikolojisi, klinik psikolojisi ile ilişkilidir. Danışman psikologlar, problemlerini çözmek için uzman görüşüne ihtiyaç duyan bireylere yardımcı olurlar.

Eğitim Psikolojisi

Öğrencilere rehberlik yapan, testler veren danışman psikologlara genel olarak okul psikologları denir. Bir okul psikologu en çok, özel dikkat gerektiren öğrencilerle ilgilenir. Örneğin gözlemler sonucunda, okuma güçlükleri belirlenen bir öğrencinin ayrı bir okuma sınıfına alınmasını önerebilir, uyum problemleri olan öğrencilere danışmanlık yapabilir. Okul psikologları, yeni öğrencilerin seçiminde kullanılan testleri uygulama ve değerlendirme görevini yaparlar.

Eğitim psikolojisi, okul psikolojisini de içine alır. Eğitim psikologları, öğrenme ve güdülenme hakkındaki bilgilerin kullanılması yolu ile, okulda eğitim ve öğretimin etkililiğini arttıрмаğa uğraşırlar.

- Çocuğun gelişimi	
- Bireyin kişilik gelişiminin incelenerek, olumlu karaktere sahip olması	
- İyi bir öğrenme ortamının hazırlanması	
- Öğrenme ve gelişiminin ölçülüp, değerlendirilmesi	
- Öğrenciye yeteneklerine göre bir meslek sahibi olabilmesi için rehberlik edilmesi	
- Ruh sağlığını koruyucu önlemlerin alınması	
- Çevreye başarılı uyum için yardım edilmesi	

Eğitim psikolojisinin temel konuları

Sosyal Psikoloji

Kişilik psikolojisi ile yakından ilgilidir. Çeşitli gruptaki sosyal etkileşimleri inceleyen bu dal, kişiliğin sosyal etkiler altında geliştiği ilkesinden hareket eder. Sosyal psikologlar, bireyi konu alarak, birey-sosyal ortam etkileşimini incelerler.

Gelişim Psikolojisi

Döllenmeden ölüme kadar uzanan yaşam süresi içerisinde gelişim dönemlerine bağlı olarak ortaya çıkan davranış değişikliklerini inceleyen bu dal, en çok çocuk psikolojisi ile uğraşır. Gelişim psikolojisinin çocukluk dönemine yönelik çalışmasının en önemli nedeni, en hızlı büyüme ve değişimin bu devrede gözlenmesidir. Gelişim yaşamın her döneminde devam etmektedir. Davranışların gelişiminde hem kalıtım hem de çevre önemlidir.

Çocukta motor gelişim sırası

Psikometrik Psikoloji

Yeni testler hazırlayan psikometrik psikologlar, var olan testlerin kullanışlılık derecesini inceleyip değerlendirirler. Psikolojinin klinik, danışmanlık sosyal ve endüstri gibi uzmanlık alanları için uygun araçları geliştirirler. Yeni gelişmekte olan alanlar için yararlanılabilecek istatistiksel tekniklerin geliştirilmesi, uygulanması başlıca konularıdır. Psikolojinin bu alanı davranışın ölçülmesi için istatistik ve matematiksel yöntemlerin psikolojiye uygulanması ile ilgilenir.

Endüstriyel Psikoloji

Bu alan, çalışanların işlerinde daha başarılı olmalarına, işlerine uyum yapmalarına yardım eder.

Meslekler için insan yetiştirme

Personeli denetleme

Kişiler ve kurumlar arası iletişimi geliştirme

Çalışanlara danışmanlık

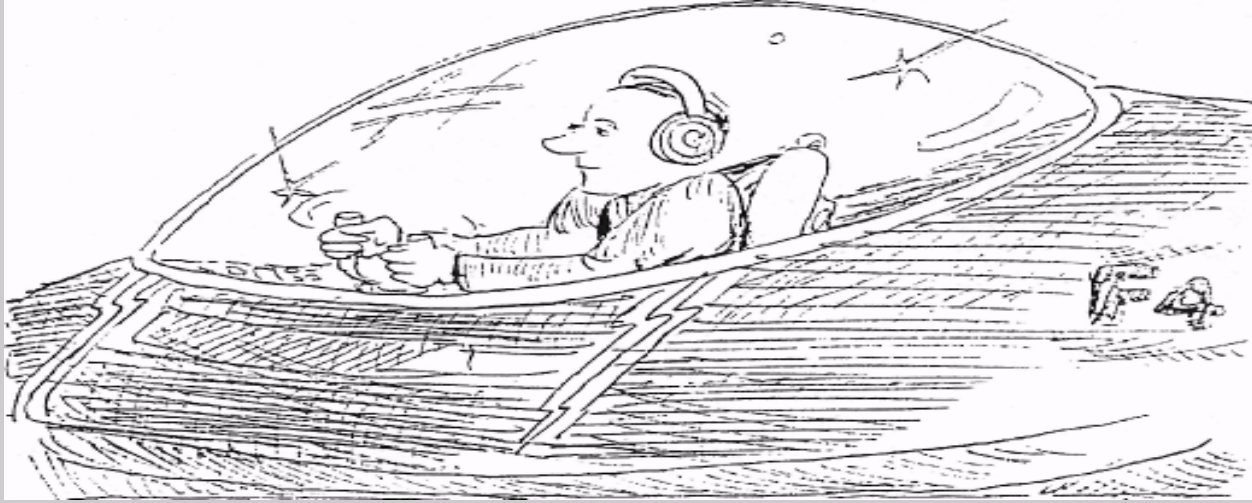
Pozitif Düşünme Seminerleri

Verimin arttırılması

Çalışanların uyumunun sağlanması

Hizmet içi eğitim

Endüstri psikologlarının görevleri

Mühendislik psikolojisi, insanları makinelere alıştıırır, jet gibi karmaşık sistemlerin deseni çoğunlukla, mühendislik psikolojisi bilgilerini gerektirir

Geçmiş yıllarda, endüstri, psikolojiyi daha az kullanırken, bu durum günümüzde değişmiştir. Endüstri psikolojisinin alanı giderek büyümektedir. Mühendislik psikolojisi makine sistemleri çerçevesinde davranışı inceler. Psikologların, endüstri problemlerine ilk uygulamaları zeka ve yetenek testlerinin kullanımı ile olmuştur.

Spor Psikolojisi

Tüm spor etkinlikleri insan davranışını ilgilendirir. Kişinin ilgilendiği spor dalını sevmesi, istekli olması, başarısında çok önemlidir. Bu etkinliklerden elde edilecek sonuçlar, insanın sadece fiziki özellikleri ile değil, psikolojik durumlarına bağlı olarak da ortaya çıkar. Bunun için, tüm sportif etkinliklerde psikolojinin bilgilerinden, yöntemlerinden yararlanılması gerekir. Bu konu ile ilgilenen psikoloji alanı, spor psikolojisi'dir.

Deneysel Psikoloji

Deneysel psikologlar, insan davranışlarının nedenlerini anlama ve açıklama için araştırma yaparlar. Psikolojik sorunların tedavisi ile ilgilenmezler Davranışların fizyolojik temellerini inceleyen bu alan, psikolojinin duyum, algı öğrenme, bellek güdü, duygu gibi konuları üzerinde araştırmalarını sürdürürler İnsanlar üzerinde deney yapmak zor olduğundan, bu psikologlar, daha çok hayvanlar üzerinde çalışırlar. Bu alanda elde edilen veriler, psikolojinin diğer uygulama alanlarında kullanılır.

Adalet Psikolojisi

Bu alan, sanığı, tanığı suçluyu inceleyerek, sanıkları sorgulama teknikleri üzerinde durur, davranış nedenlerini bulmaya çalışır. Suç işleyen kişileri yeniden topluma kazandırmak, kişileri, suç işlemekten korumak için gerekli önlemleri alır. Bu nedenle, sosyal psikoloji ile birçok ortak konusu vardır.

Trafik Psikolojisi

Trafik, yol, araç ve insan ögelerinden meydana gelir. Bu üç öge birbirine bağımlıdır, birindeki değişiklik diğerini ve hepsinin meydana getirdiği trafik sistemini etkiler, insan davranış nedenlerini araştıran ve onların mutluluğu için davranışların değiştirilmesi ile ilgilenen psikoloji, trafikte de insanların mutluluğunu ve güvenliğini sağlamada önemli bir yere sahiptir. Trafik psikolojisi kuralları bildiği halde sahip oldukları kişilik özellikleri nedeniyle, trafik sisteminde engellere neden olan kişilerin bu özelliklerinin değişiminde etkili olmaktadır.

Psikolojinin, özetlenen bu uygulama alanlarından başka diğer uygulama alanları, Askerlik Psikolojisi, Din Psikolojisi, Siyaset Psikolojisi, Sanat Psikolojisi olarak özetlenebilir. Din Psikolojisi, Psikolojinin din faaliyetlerine, Siyaset Psikolojisi, psikolojinin siyasi etkinliklere Sanat Psikolojisi psikolojinin güzel sanatlara uygulanması sonucu ortaya çıkmıştır.